

Rozmieszczenie *Rosa gorenkensis* Besser w Polsce – uzupełnienie i nowe stanowiska

The distribution of *Rosa gorenkensis* Besser in Poland – supplement and new stands

BARTOSZ PIWOWARSKI

Usługi Ekologiczne Alojzy Przemyski

Ecological Services Alojzy Przemyski, ul. Rajska 4, 28-340 Sędziszów, Poland
e-mail: piwowarskib@gmail.com

Received: 24th January 2013, Accepted: 28th January 2013

ABSTRACT: The paper presents 2 new stands of *Rosa gorenkensis* Besser which have been found in the Jędrzejów Plateau (Małopolska Upland). The new localities supplement the general distribution of *R. gorenkensis* in Poland. The most known stands of the species are concentrated in the eastern part of the country.

Key words: chorology, Jędrzejów Plateau, Małopolska Upland, Polish flora

Róża rosyjska (*Rosa gorenkensis* Besser), należąca do sekcji *Cinnamomeae* (Rosaceae), jest gatunkiem wschodnio-europejsko-zachodnioazjatyckim. W naturze występuje w zachodniej Syberii, północnej części Kazachstanu oraz we wschodniej Europie (Shaulo i in. 2010). Dla flory Polski po raz pierwszy gatunek ten został wymieniony przez Zielińskiego (1987), według którego *R. gorenkensis* została zawleczona do Polski pod koniec XIX wieku i obecnie jej stanowiska są rozproszone na terenie niemal całego kraju. Róża rosyjska jest od dawna uprawiana i dziczeje na Litwie i Łotwie (Popek 2007). Mirek i in. (2002) przyznali temu gatunkowi status antropofita.

Róża rosyjska jest gatunkiem odpornym na niskie temperatury. Nie szkodzą jej także przymrozki. Charakteryzuje się wysokim potencjałem reprodukcyjnym, co objawia się obfitym kwitnieniem i owocowaniem, a także rozprzestrzenianiem się drogą wegetatywną przez rozłogi (Marciniuk i in. 2011).

W ostatnim czasie odkryto wiele stanowisk *R. gorenkensis*, głównie we wschodniej części kraju (Kucharczyk 2001, Adamowski i in. 2002, Marciniuk 2011). W związku z tym podjęto niedawno próbę przedstawienia aktualnego rozmieszczenia róży rosyjskiej w Polsce (Marciniuk i in. 2011). Autorzy ci nie uwzględnili jednak czterech stanowisk znanych już wcześniej z literatury. A w roku 2012 opublikowano nowe stanowisko róży rosyjskiej z Niecki Nidziańskiej (Sołtys-Lelek 2012).

Celem niniejszego opracowania jest uzupełnienie stanu wiedzy o chorologii *Rosa gorenkensis* w Polsce oraz scharakteryzowanie dwóch nowo odnalezionych stanowisk na Wyżynie Małopolskiej.

Aby zlokalizować poszczególne stanowiska wykorzystano metodę ATPOL (Zajac 1978). W przypadku nowych stanowisk, podstawowe kwadraty 10×10 km podzielono na mniejsze, o boku 2,5 km, nadając im odpowiednią numerację.

Stanowiska publikowane wcześniej a nieuwzględnione w pracy Marciniuka i in. (2011):

1. **CD62** – Koźmin (Zieliński 1987); Wysoczyzna Kaliska (Nizina Południowowielkopolska).
2. **DE59** – okolice Przedborza nad Pilicą (Zieliński 1987); Wyżyna Przedborska (Wyżyna Małopolska).
3. **EE3822** – Krzyżanowice, około 3 km na północ od Iłży. Gatunek znaleziony na skraju zarośli, w pobliżu szkoły (Nobis 2007); Przedgórze Iłżeckie (Wyżyna Małopolska).
4. **FE25** – Nałęczów (Zieliński 1987); Płaskowyż Nałęczowski (Wyżyna Lubelska).

Stanowiska publikowane po roku 2011:

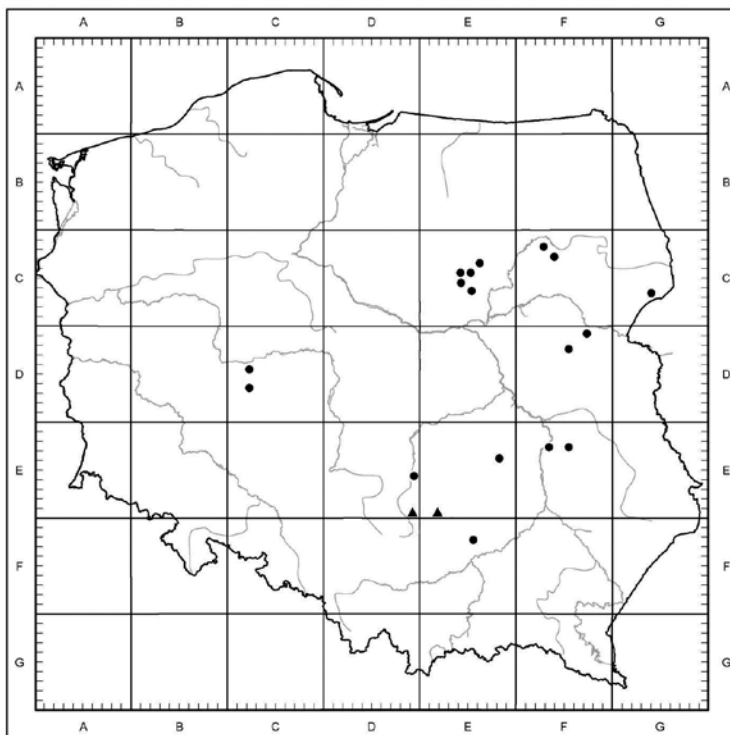
1. **EF25** – Skorocice (Sołtys-Lelek 2012); Niecka Solecka (Wyżyna Małopolska).

Nowe stanowiska:

W latach 2006–2011 prowadzono badania florystyczne na Płaskowyżu Jędrzejowskim (Niecka Nidziańska), który jest częścią podprovincji Wyżyna Małopolska. Odnaleziono

wówczas dwa nowe stanowiska *Rosa gorenkensis* (ryc. 1), które poniżej krótko charakteryzuję:

1. **DE9923** – Dębnik, między Moskorzowem a Radkowem, około 2 km na wschód od Dzierzgowy. Przysiółek śródpolny położony w sąsiedztwie niewielkiego kompleksu leśnego znajdującego się na zachód od Kossowa. Stanowisko *R. gorenkensis* znaleziono we wsi, na poboczu piaszczystej drogi, z jednej strony sąsiadującej z polem uprawnym, z drugiej zaś z borem sosnowym.
2. **EE9122** – 600 m na południe od Chorzewy, około 5 km na północny-zachód od Jędrzejowa i 1,5 km na zachód od kompleksu leśnego „Gaj”. Kępa róży rosyjskiej rośnie tu przy drodze asfaltowej biegnącej z Chorzewy na południe, w kierunku Przysławia.

Ryc. 1. Aktualne rozmieszczenie *Rosa gorenkensis* Besser w Polsce z uwzględnieniem nowych stanowisk na Wyżynie Małopolskiej, oznaczonych trójkątami (za: Marciniuk i in. 2011, zmienione).

Fig. 1. Current distribution of *Rosa gorenkensis* Besser in Poland including new stands in the Małopolska Upland marked by triangles (after Marciniuk et al. 2011, changed)

Obecnie w Polsce znane są 23 stanowiska *Rosa gorenkensis*. Zgrupowane są one głównie we wschodniej części kraju (ryc. 1), co potwierdza wschodnioeuropejski charakter gatunku. Stanowiska podawane z Wielkopolski (Zieliński 1987, Czarna 2009) wydają się być oderwane od głównego zasięgu występowania róży rosyjskiej. Nowo odnalezione stanowiska na Płaskowyżu Jędrzejowskim, podobnie jak inne notowania z Wyżyny Małopolskiej (Zieliński 1987, Nobis 2007, Sołtys-Lelek 2012), wskazują kierunek rozprzestrzeniania się gatunku. Siedliska, na których znajdowano tę różę, potwierdzają przypuszczenie, że wykazane przydroża mogą być drogami migracji gatunku (Marciniuk

i in. 2011). Stanowiska w Dębniku oraz w okolicach Chorzewy znajdują się w zachodniej części badanego mezoregionu, co dziwi z uwagi na „wschodni” charakter róży rosyjskiej. Przy bardziej szczegółowej penetracji florystycznej całej Wyżyny Małopolskiej, szczególnie jej wschodniej części (na przykład Wyżyny Sandomierskiej), należy się spodziewać nowych stanowisk *R. gorenkensis*.

Podziękowania

Składam serdeczne podziękowania Panu prof. dr. hab. Jerzemu Zielińskiemu za pomoc w oznaczeniu okazu *Rosa gorenkensis*.

Literatura

- ADAMOWSKI W., DWORAK L., RAMANJUK I. 2002. Atlas of alien woody species of the Białowieża primaeval forest. *Phytocoenosis* 14: 7–303.
- CZARNA A. 2009. Rośliny naczyniowe środkowej Wielkopolski. Wyd. Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu.
- KUCHARCZYK M. 2001. Distribution Atlas of Vascular Plants in the Middle Vistula River Valley. Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- MARCINIUK P. 2011. Rodzaj *Rosa* (Rosaceae) na Wysoczyźnie Ciechanowskiej. *Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica* 18(1): 17–20.
- MARCINIUK P., MARCINIUK J., OKLEJEWICZ K., WOLANIN M. 2011. Występowanie *Rosa gorenkensis* (Rosaceae) w Polsce. *Acta Botanica Silesiaca* 7: 241–244.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A., ZAJĄC M. 2002. Flowering plants and pteridophytes of Poland. A checklist. *Biodiversity of Poland*, 1. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- NOBIS M. 2007. Rośliny naczyniowe zachodniej części Przedgórze Iłżeckiego (Wyżyna Małopolska). *Prace Botaniczne* 40: 1–458.
- POPEK R. 2007. Dziko rosnące róże Europy. *Officina Botanica*, Kraków.
- SHAULO D. N., ZYKOVA E. YU., DRACHEV N. S., KUZMIN I. V., DORONKIN V. M. 2010. Floristic findings in West and Middle Siberia. *Turczaninowia* 13(3): 77–91.
- SOŁTYS-LELEK A. 2012. *Crataegus* and *Rosa* genera in the Solec Basin and southern part of the Pińczów Hummock (southern Poland). *Biodiversity Research and Conservation* 25: 55–66.
- ZAJĄC A. 1978. Założenia metodyczne „Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce”. *Wiadomości Botaniczne* 22(3): 145–155.
- ZIELIŃSKI J. 1987. *Rosa* L. W: *Flora Polski*, 5. A. Jasiewicz (red.). PWN, Warszawa–Kraków.